

Viatgers baixant del tren de la línia del Val de Zafán a l'estació de Bot, emprenent el camí a peu fins al poble. FOTO: AJUNTAMENT DE BOT

L'apunt Viure el territori de la Terra Alta

El Cicle Estacions és molt més que una proposta cultural: es tracta d'un projecte social i turístic que busca connectar els habitants i els visitants a través d'experiències compartides vinculades a la terra, la memòria, l'art i la gastronomia. Des de presentacions de llibres fins a degustacions de vins, cada edició es proposa com una manera de reivindicar la vida als pobles i el seu llegat. Aquesta edició de primavera compta amb el suport de l'Ajuntament de Bot, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Patronat de Turisme de la Diputació de Tarragona, la Marca Turística Terres de l'Ebre, el Consell Comarcal, la Denominació d'Origen del vi i la DOP Oli de la Terra Alta, a més de productors locals i empreses turístiques del municipi.

Memòria històrica

Bot recorda la importància de l'estació per on circulava el tren del Val de Zafán

Dins del cicle Estacions de Primavera s'han programat activitats a la natura, tastos, llibres i concerts per a reivindicar la història i la vida rural, al llarg de tot el cap de setmana passat

J. JOAQUIM BUJ ALFARA
BOT

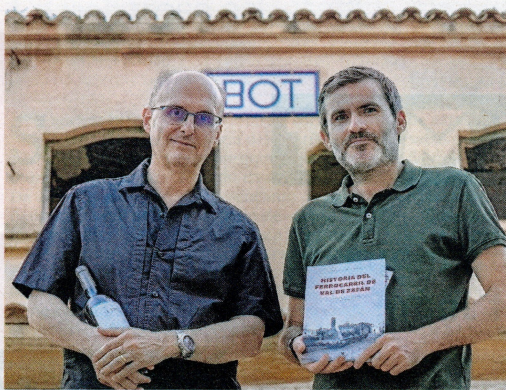
L'edició de primavera del cicle ha posat el focus en la memòria ferroviària de la línia del Val de Zafán, que va marcar durant dècades la realitat del sud d'Aragó i de Catalunya, des de la seua construcció a finals del segle XIX fins a la clausura als anys setanta. L'estació de Bot va ser un espai clau per al moviment de persones i productes agroalimentaris durant trenta anys. El seu tancament va deixar una ferida fonda en la memòria col·lectiva.

Segons l'autor del llibre *Història del ferrocarril de Val de Zafán*, Juan Carlos Juárez Giménez, «va ser un fet traumàtic per al poble, ja que hi havia gent que treballava al ferrocarril. També permetia

la mobilitat entre els pobles en una època en què no tothom disposava de vehicle propi. Els vilatans podien desplaçar-se amb tren fins a Tortosa per a comprar o anar al metge».

L'enfonsament d'un túnel el 1971 entre les estacions del Pinell de Brai i Prat de Comte va servir com a excusa per al tancament definitiu d'aquest ferrocarril per part de l'administració, que es va fer efectiu el setembre de 1973, malgrat els successius intents per al seu manteniment. «La decisió, però, ja estava presa des de feia molt temps abans. El govern havia aprovat el tancament de la via el 1969, per ser poc rendible», apunta Juárez.

La idea d'aquest ferrocarril va sorgir de l'aspiració aragonesa

L'autor del llibre, Juan Carlos Juárez, (esquerra) i Jaume Martí, del Celler Cooperatiu Sant Josep. FOTO: AJUNTAMENT DE BOT / ORIOL GRACIA

per a comptar amb un accés directe a la mar passant per Alcanys i Tortosa. El nom, una vall anomenada Zafán, procedeix d'un paratge situat als afores de la població d'on partia la línia (La Puebla de Híjar). Una altra versió de l'origen diu que els militars estudiaven la possibilitat d'una invasió procedent de l'altre costat dels Pirineus. La següent barrera natural la formava la vall de l'Ebre. Un ferrocarril construït a la vora dreta del riu serviria per proveir el front bèl·lic.

De fet, durant la Guerra Civil la línia va servir de corredor per al moviment de tropes i la logística. Els voluntaris italians van fer servir la línia, encara sense els rails de la via, per a prendre posicions al territori, abans de la Batalla de l'Ebre. El Terç de Requetès faria cap a l'estació de Bot des d'on aniria als punts estratègics de Cavalls i Pàndols. La línia del Val de Zafán quedava al costat ocupat pels franquistes i gran part dels obrers que van executar l'última fase de les obres d'aquest ferrocarril van ser els mateixos presoners republicans. Durant la postguerra, als anys 40 i 50, s'han documentat accions dels maquis al voltant del Val de Zafán.

Via Verda

Actualment és una Via Verda per a vianants i bicicletes. Juan Carlos Juárez destaca que «ha estat molt positiu per al poble i la comarca. S'han creat empreses i negocis, alhora que es promou l'ecoturisme, un model respectuós amb l'entorn».